

INTERJÚ

MEDGYES PÉTER

A vándormadár

Interjú Jéri Lillával

Lillát ezer éve ismerem. Valaha tanítottam őt az egyetemen, ő alkalmazta tolmácsnak nagyobbik lányomat egy csillebérci gyermektáborban, tengizi tartózkodása során szórványosan ímélezgettünk egymással, majd hosszabb szünet következett. Véletlenül botlottam bele a Karinthy Frigyes Gimnáziumban, ahol – mint kiderült – főleg oroszot tanít. Oroszt egy angolos két tannyelvű iskolában! Ezt nem hagyhatom ki – gondoltam magamban. Bekéredzkedtem egyik órájára, ahol lenyűgözve hallgattam a 17-18 évesekből összeverődött csoportot, akik még arra is hajlandók voltak – mit hajlandók? Ők kunyizták ki! –, hogy az óra végén dalra fakadjanak, persze oroszul. Az interjúra pedig egy aszfaltolvasztó júliusi délelőttön került sor.

Orosz a Karinthyban? Hogy kerül a csizma az asztalra?

Amikor 2003-ban odakerültem, a két tannyelvű tagozaton kezdtem el tanítani. Természetesen angolt. De mivel én az orosz nyelvet is imádom, rögtön beindítottam egy orosz szakkört, amelyre bármelyik évfolyamról lehetett jelentkezni. Böven akadtak érdeklődők, de csak négy év múlva verődtek össze annyian, amennyi egy 10. évfolyamos csoport beindításához kellett.

Mennyi az annyi?

A minimális létszámot 18 főben szabták meg. Azóta az orosz is a választható második idegen nyelvek között szerepel, és minden évben indul is egy-egy csoport. Az első végzős évfolyamom most érettségizett, és büszkén mondhatom, hogy a nyolc középszintű érettségiző mellett négyen emelt szinten is helytálltak, sőt az Országos Középszintű Tanulmányi Versenyen egy 10. és egy 14. helyezést is elértünk. Egyébként ma már nagyobb óraszámokban tanítok oroszot, mint angolt: a 16 oroszóra mellett csak hat angolórám van.

Áruld el, miért akar egy angolul jól tudó gyerek oroszul tanulni!

Több oka van. Az egyik az, hogy az orosz manapság egzotikus nyelvnek számít, akár a japán vagy a kínai. Az angolnak nincs ilyen vonzereje, hiszen a csapból is az folyik. Ezzel szemben az orosz kultúra vadregényes táj: orosz receptek alapján sütünk-főzünk az órákon, opera- és balettelőadásokra, koncertekre járunk, többen beiratkoztak az ELTE Ruskij Mir ingyenes nyelvtanfolyamaira, rendszeres látogatók vagyunk az Orosz Kulturális Központ rendezvényein, ahol egyszerre találkozhattunk három úrhajóssal is, két oroszral és Farkas Bercivel. Évről évre oroszországi utakat szervezek, Moszkvába, Szentpétervárra, mikor hová. Legutóbb viszont Kijevbe vittem egy diákcsoportot.

De ugye nem azt akarod mondani, hogy az orosz nyelv elsősorban az egzotikumának köszönheti népszerűségét?

Természetesen praktikus okok is közrejátszanak benne. „Nézz a térképre, fiacskám!” – mondja anyuka. „Szláv népekkel vagyunk körülvéve.” És ha már szláv, az orosz nyelv mégiscsak a leghasznosabb valamennyi közül. Biztos vagyok benne, hogy az, aki az angol mellett oroszul is tud, előnnyel indul az álláskeresésben. Akár a saját példámra is hivatkozhatnék. Ha már itt tartunk, az orosz térhódítását nem csak nálunk lehet tetten érni – egyre több iskolában nyílnak oroszos csoportok, de Rigó utcai vizsgázatóként is tapasztalom: folyamatosan emelkedik az oroszból nyelvvizsgázók száma.

Ne szerénykedj! Azért valami szereped neked is lehetett abban, hogy az orosz életre kelt a Karinthyban!

Büszke vagyok rá. Ugyanakkor működik egyfajta suttgó propaganda is. Híre megy, hogy oroszul tanulni *cool*, amit el is hisznek az alsóbb évfolyamosok, mert a nagyfiúk, nagylányok szava többet nyom a latban, mint egy hivatalból lelkes tanaré.

Mégis, hogyan alakult ki benned az oroszok iránti rokonszenv annak idején, amikor az egész ország utálta őket és velük együtt az orosz nyelvet?

Ez azért erős túlzás. De ami engem illet, orosz tagozatos osztályba jártam a budapesti Kazinczy Ferenc Általános Iskolában. Sokat köszönhetek oroszstanárainknak. Kartali Éva néninek azért, mert belém táplálta az orosz nyelv szeretetét, Berkési Jutka néninek pedig, mert felkészített az orosz nyelvi versenyekre. Mindkettejükkel azóta is tartom a kapcsolatot. Jutka nénit például mind a mai napig én látom el orosz irodalommal.

Akkoriban nem sokan mondhatták el magukról, hogy az iskolában tanultak meg oroszul.

Így igaz. Megjegyzem, én sem csak az oroszórákon csiszolgattam a nyelvtudásomat, tudniillik tízéves koromban elkezdtem levelezni Lénocskával, akivel azóta is szinte minden évben találkozom, hol itthon, hol Moszkvában.

A gimiben is orosz tagozatra jártál?

Nem. A Madách Imre Gimnáziumban heti 8-10 órás spec angolra vettek föl. Ott is szerencsém volt, mert angoltanárom, Szentirmay Lyane egyszerre szolgált számomra tanári és emberi mintával. Ma is gyakran azon kapom magam, hogy az ő módszereit alkalmazom.

Mint például?

Játszva tanulás, drillezés, kötetlen beszélgetés. Lyanéhoz ma is szoros barátság fűz. Elég az hozzá, az érettségi előtt sikeres felsőfokú nyelvvizsgát tettem angolból.

És oroszból?

Középfokút. Innen egyenes út vezetett az ELTE angol–orosz szakára.

Ott kikre emlékszel legszívesebben?

Az Angol Tanszékről Nádasy Ádám szigorúan bevasalta a nyelvészetet, és ennek bizony ma is hasznát veszem. Az Orosz Tanszéken Oszipova Irinától tanultam a legtöbbet; vele azóta is többször munkakapcsolatba kerültem.

Úgy látom, ha te egyszer megszeretsz valakit, attól sosem szakadsz el. De mondd, mennyire készített föl az egyetem a nyelvtanári pályára!

Vajmi kevéssé. A pedagógusi indíttatást inkább a szüleimnek és a nagyszüleimnek köszönhetem.

Hogyhogy?

Úgy, hogy szinte minden felmenőm pedagógus volt. Nyelvtanár ugyan nem akadt köztük, de azért mindenki beszélt idegen nyelveken. Egyik nagyapám hat nyelven is. Ez a nyelvi sokszínűség bizonyára abból is fakad, hogy sokféle vér keveredik a családkban.

Az angolon és az oroszon kívül te hány nyelven tudsz?

Értek csehül, szlovákul, bolgárul és ukránul, ami persze nem nagy kunszt, ha valaki tud oroszul. De valamennyit németül is értek.

És kazahul?

Az teljesen más nyelv, a kazahok különben is inkább az oroszot használják. De visszatérve a pedagógusi hivatásra, kétéves koromban készült rólam egy fénykép, amin könyvvel a kezemben magyarázok valamit. Noha fordítva tartottam a könyvet, szüle-

im egyből rávágta: „Ebből a lányból tanár lesz, bárki megláthassa!” Világéletemben tanár akartam lenni.

Ahhoz képest eléggé kacskaringósra sikeredett az eddigi pályafutásod. Kezdődött a Martos Flóra Gimnáziumban, ahol mindössze két évet töltöttél. Miért hagytad ott a tanári pályát?

Ez csak félig igaz, ugyanis a British Councilban töltött négy év során csupa olyan dologgal bíztak meg, ami így vagy úgy, de összefüggött a tanítással. Oktatási-információs munkatársként ösztöndíjakat, nyelvtanfolyamokat szerveztem magyar diákok részére, később pedig hat vidéki *resource centre* létrehozásában segédkeztem. Egyébként később is, bármerre vitt a jó szerencsém, mindig az motoszkált a fejemben, vajon hogyan fogom hasznosítani az ott szerzett tudást majdani tanárként.

Úgy értem, a következő munkahelyeden, Tengizben is erről elméltél?

Ha hiszed, ha nem, igen. Két dolgot azért hadd áruljak el! Az egyik, hogy mindig is imádtam szervezni. Lantos Marika néni már az általános iskolában felismerte az ilyen irányú tehetségemet – így lett belőlem úttörővezető. De a szervezői munka lehetősége csábított a British Councilba, később pedig Tengizbe is.

Ezzel együtt nem értem, miért rohantál a British Counciltól egészen Tengizig.

A British Councilnál sokat tanultam, de egy idő múlva beleuntam. Hiányzott a kihívás – lám, bármennyire utálok a *kihívás* szót, mégis azt használom! Másrészt úgy éreztem, az angol nyelv elszívja a levegőt az orosz elől.

Mit értesz ezen?

A British Councilban az angol volt a munkanyelv, közben kezdtem felejteni az orosz.

Tedd a szívedre a kezed: melyiket szereted jobban? Az angolt vagy az orosz?

Egyformán, de adott esetben mindig azt, amelyik visszaszorul az életemben. Szóval nőtt bennem az orosz iránti vágy, úgyhogy jelentkeztem egy tengizi álláshirdetésre, és mit tesz isten, fölvettek.

Én hajdanában sokat hallottam Tengizről, de fogalmam sincs, merre keressem a térképen.

Tengiz a Kaszpi-mélyföldön terül el – ha ugyan mond ez valamit. Hatalmas olaj- és földgázlelőhelyéről vált híressé, hírhedtté pedig a környezet szennyezéséről. Az ot-tani gyárkomplexumot magyarok tervezték és építették meg, s volt idő, amikor hatezer magyar munkás dolgozott Tengizben egy szovjet–magyar egyezmény keretében. Én 1994-ben kerültem oda, nem sokkal az után, hogy a gyár amerikai–kazah

tulajdonba került. Ettől kezdve a magyarokat tömegesen olcsóbb kazah munkaerőre cserélték.

Mi volt a te beosztásod?

Úgynevezett *housing officer*ként dolgoztam. Két faluban elosztva laktak a munkások, és nekem hol az egyik, hol a másik lakhatóvá tételén kellett munkálkodnom. Jó volt a fizetés, és minden második hónapot itthon tölthettem. A kinti hónapok alatt viszont keményen megdolgoztam a béremért: naponta reggel hattól este hatig tartott a munkaidő, vasárnap csak délután kettőig. Az ottani éghajlat sem nevezhető ideálisnak: plusz és mínusz 40 fok között ingadozott a hőmérséklet.

Mi volt a munkanyelv?

Az angol és az orosz, sőt a magyar is. Bár ahogy fogyott a magyarok létszáma, úgy lett egyre kevesebb szükség a magyarra.

Voltak ott barátaid?

De még mennyi! Ugye nem kell mondanom, hogy velük is állandó kapcsolatban maradtam?

Összesen hány évet töltöttél Tengizben?

Ötöt. Négy év után azonban kezdtem hazavágyódni, és végül a CEU-n kötöttem ki.

Hivatalos nevén a Közép-európai Egyetemen.

Projektasszisztensként főleg nemzetközi konferenciák megszervezésével foglalkoztam. Ám bármily nagyra tartom is a CEU-t, valahogy nem éreztem testhezállónak a munkámot, úgyhogy ismét kézbe vettem a vándorbotot.

A megboldogult szocializmusban a magadfajtaát vándormadárnak hívták, ami akkoriban elég nagy szégyennek számított. Ma viszont éppen fordított a képlet: azt becsülik, aki évente váltogatja a munkahelyét, azt pedig, aki egy helyen lecövekel, élehetetlen alaknak tartják. Téged bezzeg nem lehet tutyimutyisággal vádolni.

Köszönöm a bókot. De talán túlzás sikeres embernek nevezni azt, aki negyvenéves korára kitartó munkával visszahuppan a pedagógusi pályára.

Egy biztos: te nem a szokványos utat járod be. Tapasztalatom szerint ugyanis aki egyszer otthagya a pedagógusi pályát, soha többé nem tér vissza a katedrára.

A mai közfelfogás szerint – nyersen fogalmazva – lecsúszott egzisztencia vagyok. Csak-hogy én füttyülök a közfelfogásra! Boldog vagyok, hogy azt csinálhatom, amit szeretek.

Mégis, mit szeretsz annyira a tanárságban?

A pénztelenségen kívül szinte mindent. Tanárnak lenni manapság luxus, és csak úgy lehet megélni belőle, ha az ember lejjebb szállítja az igényeit. Ezt teszem én is. Régebben például rengeteg könyvet vásároltam, ma viszont könyvtárba járok, ahonnan ingyen kölcsönözhetek ki szinte bármit. Ugyanakkor – Tengiznek hála – szerencsés helyzetben vagyok: nincsenek adósságaim. És időnként csurran-cseppen egy kis különmunka is.

Mint például?

Vizsgáztatok, tananyagokat készíték. Igaz ugyan, hogy a heti 22 óra és az arra való felkészülés mellett egyre kevesebb időm jut a maszekolásra. De annyi baj legyen!

Szerinted mennyi lenne az optimális óraterhelés?

17-18 óra. Főleg ha két tantárgyat tanít az ember, és még osztályfőnök is hozzá.

Mióta vagy osztályfőnök?

Idén a pihenőévet töltöttem, de előtte hét évig egyhuzamban az voltam, és jövőre újabb osztályt kapok.

Csúnya zsargonnal élve, milyen a gyerekanyag?

Régen az ország minden sarkából érkeztek gyerekek, ma viszont egyre többen laknak a környéken. Egy részük valamelyik lakótelepen, a másik kertvárosi környezetben. De akár innen jönnek, akár onnan, valamennyien aranyosak, okosak. Főleg angolból nehéz okosabbnak lenni náluk. Másfelől szembetűnő az elszegényedés. Az orosz tanulmányi kirándulások költségeit például egyre kevesebb szülő engedheti meg magának. És ha már itt tartunk, itthon is sokat viszem őket túrázni. Az öregdiákok is gyakran csatlakoznak hozzánk.

Bokros iskolai elfoglaltságod mellett van-e lehetőség tovább képezni magad?

Válasszuk külön az orosz és az angolt! Oroszországba minden évben eljutok, bár hozzáteszem, hogy az orosz metodika roppant elavult. Főleg az angoléhoz képest. Hasonló maradiság jellemzi a hazai oroszitanítást is. Meg is fordult a fejemben, hogy létre kéne hozni egy módszertani Facebook-csoportot, de hiába, képtelen vagyok időt szakítani rá. Mint ahogy arra sem futja az erőmből, hogy egy érettségire és nyelvvizsgára felkészítő tesztkönyvet írjak oroszul tanulók számára. Pedig volna rá igény.

Idén nyárra is tervezel orosz utat?

Az idei lesz az első év, amit kihagyok. Helyette az USA-ba látogatok, ahol nyugdíjba vonulása alkalmából az egykori táborigazgatóm ünnepséget szervez, amire én is hivatalos vagyok. Így legalább egy füst alatt találkozhatom a régi barátaimmal.

Nocsak, Amerikát is megjártad?

26 évvel ezelőtt három hónapon át egy kaliforniai táborban dolgoztam.

Ha éppen nem Kaliforniában jársz, hogyan tartod karban az angoltudásodat?

Sokat beszélgetek a nálunk dolgozó amerikai kollégákkal, angolul olvasok, angol nyelvű filmeket nézek, de a legfontosabb: ahhoz, hogy megfeleljek a karinthys gyerekek igényeinek, folyamatosan képeznem kell magam nyelviileg. Ami viszont a dolog módszertani részét illeti, szinte nincs olyan nap, hogy a tanáriban vagy a folyosón ne kerülnének szóba szakmai kérdések. Ezek a spontán eszmecserek többet érnek szerintem, mint egy háromnapos konferencia.

Az eddig elmondottakból úgy veszem ki, hogy te amolyan csapatjátékos vagy.

A legteljesebb mértékben.

Szoktátok egymás óráit is látogatni?

Arra sajnos nem futja az időnkből. De általában véve is elmondhatom: állandó időzavarban vagyok. Pedig azóta, hogy visszaszoktam a vegetáriánus étrendre, kisebb az alvási igényem.

Újabb adalék... Viszont nem válaszoltál még a kérdésekre: mit szeretsz legjobban a tanári munkában?

Legfőképpen azt, hogy amióta visszatértem az osztályterembe, elkerülnek a betegségek.

Ugye most viccelsz?

Régen mindig ágynak estem, ha valami nemszeretem dolgot kellett tartósan csinálnom. Főleg az egyhangú, rutin jellegű munkákba betegedtem bele. Komolyra fordítva a szót, a tanári munkában azt szeretem a legjobban, hogy kénytelen vagyok nap nap után megújulni. Ahhoz, hogy ébren tartsam a gyerekeket, mindig új és új ötletekkel kell előállnom. Ez az igazi kihívás!... Na tessék, már megint ezt a szörnyű szót használom!

És mi van akkor, ha egyszer beleunsz a Karinthyba?

Akkor megpróbálom áttenni a székhelyemet Oroszországba.

Vissza Tengizbe? Vagy inkább Moszkvába? Esetleg Szentpétervárra?

Semmi esetre sem nagyvárosban képzelem el a jövőmet. Szívesebben mennék valahová messzire, például Szibériába.

És mihez kezdenél ott?

Angolt tanítanék orosz gyerekeknek.

Lilla, te javíthatatlan kalandor vagy.

Ugyan kérem, ki hallott már kalandor tanárról?

Mindeddig én sem.

TINTA KÖNYVKIADÓ

GRÉTSY LÁSZLÓ

NYELVI JÁTÉKAINK NAGYKÖNYVE

528 oldal, 5990 Ft

A Nyelvi játékaink nagykönyve bemutatja a nyelvünkben rejlő játéklehetőségeket; a nyelvi vonatkozású feladványok, rébuszok, fejtörők gyűjteménye. Grétsy László eligazítást ad minden bemutatott játék, rejtvény múltjáról is. A szerző így vall kötetéről: „a játék számomra ezúttal nyelvi játékot jelent; olyan önként és kedvvel, örömmel végzett cselekvést, amelynek tárgya, eszköze az anyanyelv.”

A kézikönyvben ismertetett több száz játék átfogja nyelvünk egészét, hiszen a kötetben megtalálhatók a betűkkel (hangokkal), szórészetekkel (szótagokkal, rímekkel), a szavakkal és a szavaknál nagyobb nyelvi egységekkel, a szólásokkal, közmondásokkal foglalkozó játékok is, valamint számos olyan agyafúrt szellemes játék, fejtörő, illetve megoldás, amely anyanyelvünk csodálatra méltó képlékenységéről és gazdagságáról tanúskodik. Minden feladványnak megtaláljuk a megoldását is a kiadványban.

A Nyelvi játékaink nagykönyve kiválóan alkalmas mind egyéni és társas szórakozásra, mind pedig az anyanyelv megszerettetésére, a nyelvérzék fejlesztésére, csi-szolására.

Megvásárolható a kiadóban:

TINTA KÖNYVKIADÓ

1116 Budapest, Kondorosi út 17.; Tel.: (1) 371-0501; fax: (1) 371-0502

E-mail: info@tintakiado.hu; honlap: www.tintakiado.hu